

ການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່: ລະບົບການຈັດການ ແບບພື້ນບ້ານຂອງຊົນເຜົ່າຜູ້ນ້ອຍ

ການເຮັດໄຮ່ ທີ່ມີຮອບໝູນວຽນ ແລະ ລະບົບການຄຸ້ມຄອງທີ່ເໝາະສົມຈະສາມາດຮັກສາໄດ້ ທັງຜະລິດຕະຜົນ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມທຳມະຊາດ. ທັງນີ້ ກໍຍ້ອນວ່າໄລຍະຮອບວຽນ ທີ່ປະໃຫ້ເປັນປ່າເລົ່າຈະໃຫ້ໂອກາດແກ່ປ່າໄມ້ໄດ້ພື້ນພູຕົວມັນເອງໃຫ້ອຸດົມສົມບູນຕາມທຳມະຊາດໄດ້.

ການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະຖືວ່າເປັນການຜະລິດແບບດັ້ງເດີມທີ່ລ້າສະໄໝ, ຖ້າສົມທຽບກັບການຜະລິດ ກະສິກຳທີ່ທັນສະໄໝໂດຍການນຳໃຊ້ກົນຈັກ ແລະ ສານເຄມີ. ຄວາມເຊື່ອດັ່ງກ່າວນັ້ນໄດ້ເບິ່ງຂ້າມບົດຮຽນ ຂອງຊາວບ້ານ, ຊຶ່ງສະສົມມານານຫຼາຍລຸ້ນຄົນ ໃນການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຢ່າງຖືກຕ້ອງສອດຄ່ອງ ຕາມເງື່ອນໄຂສະພາບເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ພູມມີປະເທດຕົວຈິງທີ່ມີຢູ່. ການຄົ້ນຄວ້າຢູ່ ແຂວງ ຜົ້ງສາລີ ຊຶ່ງໃຫ້ເຫັນວ່າ ລະບົບການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ແມ່ນມີຄວາມສະລັບສັບຊ້ອນ ແລະ ຄວາມສອດຄ່ອງໄປຕາມສະພາບເງື່ອນໄຂແຮງງານຂອງຄອບຄົວ, ຊຶ່ງເປັນການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນກັບເຂົາເຈົ້າໄດ້.

ການສຶກສາ ທາງດ້ານເສດຖະກິດໃນການເຮັດໄຮ່ ຂອງ ຊົນເຜົ່າຜູ້ນ້ອຍ

ການສຶກສາໄດ້ດຳເນີນການ 40 ບ້ານ ຂອງຊົນເຜົ່າຜູ້ນ້ອຍ ໃນລະຫວ່າງ ປີ 2002 ແລະ 2004 ຢູ່ ເມືອງ ຜົ້ງສາລີ. ໃນແຕ່ລະບ້ານ ໄດ້ມີການສຳພາດຜູ້ອາວຸໂສ ເພື່ອໃຫ້ກຳໄດ້ ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງບ້ານ. ພ້ອມນັ້ນ, ກໍ່ມີການສຳຫຼວດບ້ານ ເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈເຖິງ ລະບົບການຜະລິດກະສິກຳໃນປັດຈຸບັນ ແລະ ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ ບ້ານ ແລະ ຄອບຄົວ. ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ໄດ້ເກັບກຳຂໍ້ມູນການຜະລິດຂອງຄອບຄົວ ແລະ ຜົນການຜະລິດໃນ 5 ປີ ຜ່ານມາ, ແລະ ການສ້າງເສດຖະກິດດ້ານອື່ນໆເຊັ່ນ: ການຊອກຢູ່ຫາກິນ, ການຫາປາ, ການລ່າເນື້ອ, ການເຮັດຫັດຖະກຳ ແລະ ການຄ້າຂາຍ.

ເມືອງຜົ້ງສາລີ, ເປັນເມືອງພູດອຍ ທີ່ມີຄວາມຄ້ອຍຊັນຫຼາຍ, ມີຈອມພູທີ່ມີລະດັບສູງຫຼາຍກວ່າ 1,500 ແມັດ, ຂຶ້ນໄປປະມານ 20 ຈອມພູ. ພື້ນທີ່ຕາມເປັນພູ ກໍ່ມີຄວາມສູງຊັນຫຼາຍ, ຊຶ່ງເປັນຂອດຈຳກັດໃນການຜະລິດກະສິກຳ. ມີສະພາບອາກາດໜາວເຢັນ. ປະລິມານນ້ຳຝົນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໄປໃນແຕ່ລະປີຄືຢູ່ໃນລະຫວ່າງ 980-1,860 ມມຕໍ່ປີ, ຊຶ່ງເປັນປັດໄຈເຮັດໃຫ້ການຜະລິດກະສິກຳໄດ້ຮັບຜົນດີ. ມີປ່າໄມ້ທີ່ຂຽວຕະຫຼອດປີໃນເຂດທີ່ມີຄວາມສູງຈາກລະດັບນ້ຳທະເລ ແຕ່ 800 ແມັດຂຶ້ນໄປ, ແລະ ມີປ່າໄມ້ເຂດຮ້ອນໃນເຂດພື້ນທີ່ຕ່ຳຫຼຸດລົງມາ. ປ່າໄມ້ເຫຼົ່ານີ້ຍັງມີຄວາມອຸດົມສົມບູນດີ ຊຶ່ງປະກອບໄປດ້ວຍພືດພັນນາໆຊະນິດ.

ເຂດການຜະລິດກະສິກຳ

ການຜະລິດກະສິກຳ ຂອງບ້ານ ໄດ້ແບ່ງອອກເປັນ ສາມເຂດ ການນຳໃຊ້ດິນ:

- **ສວນຄົວຂອງບ້ານ:** ມີສວນຄົວນ້ອຍຢູ່ໃກ້ເຮືອນ, ໂດຍມີພືດໃຫ້ຫິວ ແລະ ຕົ້ນໄມ້ໝາກເພື່ອຊົມໃຊ້ພາຍໃນຄອບຄົວ. ປະຊາຊົນ ລ້ຽງໄກ່ ທີ່ຊອກຫາກິນເສດອາຫານຕ່າງໆ ໃກ້ເຮືອນ.
- **ເຂດກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ແບບປະສົມປະສານ:** ບ້ານທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃກ້ກັບເຂດພູດອຍຊັນຈະມີການຜະລິດ ກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ແບບປະສົມປະສານ, ຊຶ່ງເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຄືກັນກັບບ້ານ. ຕົ້ນໄມ້ກໍ່ສະໜອງໄມ້ປຸກສ້າງ, ພືນດັງ, ແລະ ໝາກໄມ້. ການລ້ຽງໝູແບບປະສົມກໍ່ເປັນລາຍໄດ້ເສີມເຊັ່ນກັນ.
- **ເຂດຖາງໄຮ່ຈູດ:** ດິນບ້ານສ່ວນຫຼວງຫຼາຍ ແມ່ນເປັນປ່າເລົ່າ ຫຼື ເປັນດິນທີ່ຖືກນຳໄຊ້ເພື່ອການເຮັດໄຮ່ມາແລ້ວ, ມາເຖິງປະຈຸບັນດິນເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ນຳໃຊ້ເພື່ອການປູກຝັງ ສ່ວນໜ້ອຍໜຶ່ງເທົ່ານັ້ນສ່ວນຍັງເຫຼືອປະມານ 60% ຫາ 9% ແມ່ນເປັນປ່າເຫຼົ່າ ແລ້ວກາຍເປັນດິນ ປ່າໄມ້
- **ເຕັກນິກການປູກພືດ:** ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ໄດ້ດຳເນີນການຢູ່ໃນ 16 ບ້ານ (ໃນຈຳນວນທັງໝົດ 40 ບ້ານ) ມີທີ່ຕັ້ງຢູ່ແຄມທາງ ຫຼື ໃກ້ກັບຕົວເມືອງ ຜົ້ງສາລີ, ສາມາດເຮັດການຄ້າຂາຍກັບປະຊາຊົນໃນຕົວເມືອງ ແລະ ມີເງື່ອນໄຂສະດວກເນື່ອງຈາກວ່າມີທີ່ຕັ້ງໃກ້ກັບຕົວເມືອງ ແລະ ເຂົ້າເຖິງການບໍລິການຂອງລັດໄດ້ງ່າຍ, ສ່ວນຢູ່ເຂດຫ່າງໄກສອກຫຼີກ, ຕ້ອງໃຊ້ເວລາຢ່າງຫຼາຍກວ່າສອງຊົ່ວໂມງຈຶ່ງເຂົ້າເຖິງບ້ານ, ການຄ້າຂາຍ ແລະ ການບໍລິການຂອງລັດກໍ່ມີໜ້ອຍ.

ພື້ນທີ່ການຖາງປ່າເຮັດໄຮ່

ຢູ່ບ້ານ ສຳລາງ, ການເຮັດໄຮ່ຈະເລີ້ມຈາກການຖາງ ແລະ ຈູດປ່າ ແລະ ປູກເຂົ້າປີນຶ່ງ ຫຼື ບາງເທື່ອກໍ່ປູກສອງປີ. ໃນປີທີນຶ່ງ, ຈະປູກເຂົ້າໜຽວເປັນສ່ວນໃຫຍ່, ພ້ອມນັ້ນກໍ່ຈະປູກພືດຕ່າງໆເຊັ່ນ: ສາລີ, ເຜືອກມັນຕ່າງໆ, ໝາກບວບ (curcurbits), cruciferae, ພິກໄທ, ດອກຕາເວັນ, ຖົ່ວດິນ. ໃນປີທີສອງ, ຈະປູກເຂົ້າຢ່າງດຽວ, ຊຶ່ງເປັນການຮັກ

ສຳລັບປະຊາຊົນທີ່ຢູ່ທົ່ງພຽງ, ຮູບສະແດງພື້ນທີ່ການຖາງປ່າ ແລະ ຈູດນີ້ແມ່ນເປັນໜ້າປະຫຼາດ, ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມຢູ່ໃນລະບົບການຜະລິດກະສິກຳຂອງຊາວຜູ້ນ້ອຍນີ້, ຈະເຮັດໃຫ້ພື້ນທີ່ກັບຄືນມາເປັນລະບົບທີ່ສົມບູນໄດ້.

ສາເຂົ້າທີ່ເປັນພືດບຸລິມະສິດຂອງເຂົ້າເຈົ້າ. ປະຊາຊົນຈະຢຸດເຊົາການປູກພືດຫຼັງຈາກປີທີ່ນຶ່ງ ຫຼື ປີທີສອງ ເນື່ອງຈາກວ່າຄວາມອຸດົມສົມບູນ ຂອງດິນຫຼຸດລົງ ແລະ ຫຍ້າກໍ່ຂຶ້ນຫຼາຍ. ບັນຫາຕົ້ນຕໍໃນການເຮັດໄຮ່ແມ່ນ ການເສຍຫຍ້າ ແລະ ວັດສະພຸດທີ່ຕ້ອງໃຊ້ແຮງງານຢ່າງຕໍ່າ 75 ວັນງານຕໍ່ປີ. ການເສຍຫຍ້າຕ້ອງເຮັດໄປຕາມວັນເວລາສະເພາະ, ຕາມກຳນົດ ຖ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນ, ເຂົ້າ ແລະ ພືດທີ່ປູກກໍ່ຈະບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນ. ໃນເດືອນມິຖຸນາ, ກໍລະກົດ ແລະ ສິງຫາ, ຈະເປັນເວລາທີ່ຈະຕ້ອງສູມແຮງງານທັງໝົດເຂົ້າໃນການເສຍຫຍ້າ. ຫຼັງຈາກເກັບກ່ຽວເຂົ້າໃນປີທີ່ສອງ, ພື້ນທີ່ກໍ່ຈະຖືກປະປ່ອຍ ໃຫ້ປ່າໄມ້ພື້ນພູ, ຖ້າປ່າໄມ້ມີໄລຍະພື້ນພູ 13 ປີຂຶ້ນໄປຈະເຮັດໃຫ້ດິນມີຄວາມອຸດົມສົມບູນຂຶ້ນ ເພື່ອເຮັດໄຮ່ຄັ້ງຕໍ່ໄປ (Ramakrishnan 1992). ພາຍຫຼັງການເຮັດໄຮ່ພື້ນທີ່ດິນດັ່ງກ່າວຈະເປັນເຂດທີ່ມີຄວາມເໝາະສົມສຳລັບການລ້ຽງງົວ ແລະ ຄວາຍ.

ການເອົາໃຈໃສ່ຄຸ້ມຄອງ.

ເນື່ອງຈາກ ມີພົນລະເມືອງໜ້ອຍສົມທຽບໃສ່ພື້ນທີ່ການຜະລິດທີ່ມີຢູ່ ແລະ ມີກຳລັງແຮງງານຈຳກັດ ຊຶ່ງເປັນປັດໄຈເຮັດໃຫ້ມີພື້ນທີ່ການຜະລິດພຽງພໍ ຫຼາຍກວ່າສະພາບໃນປັດຈຸບັນ. ແຮງງານທີ່ໃຊ້ໃນການເສຍຫຍ້າຈະກວມເອົາ 60% ຂອງການເຮັດໄຮ່. ເຖິງແມ່ນວ່າ ຄອບຄົວຈະມີເວລາຫຼາຍໃນການຖາງປ່າ, ແຕ່ພວກເຂົາກໍ່ຕ້ອງຖາງໃນເນື້ອທີ່ຈຳກັດເນື່ອງຈາກວ່າຈະບໍ່ມີແຮງງານພຽງພໍສຳລັບເສຍຫຍ້າໃນລະດູຝົນ.

ໄລຍະພື້ນພູຂອງປ່າໄມ້ ແມ່ນມີຄວາມໝາຍສຳຄັນຕໍ່ຜົນຜະລິດນັ້ນໝາຍເຖິງປັດໄຈໃນການໃຫ້ໂອກາດແກ່ປ່າໄມ້ໄດ້ພື້ນຕົວຄືນຊຶ່ງເປັນການເສີມສ້າງຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນຄືນມາ. ປັດໄຈທີ່ສຳຄັນດ້ານອື່ນອີກແມ່ນການຂະຫຍາຍຕົວຂອງພືດພັນຕ່າງໆ ໄດ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີການສະສົມແຮ່ທາດ, ປັບປຸງໂຄງສ້າງຂອງດິນ, ແລະ ການຄວບຄຸມສັດຕູພືດ, (Van Keer 2003). ສັງເກດ

ຫັນວ່າ ຖ້າບ່ອນໃດ ປ່າໄມ້ມີໄລຍະພື້ນພູດິນຈະເຮັດໃຫ້ ແມງໄມ້, ສັດຕູພືດ ແລະ ຫຍ້າ ໜ້ອຍລົງ. ຖ້າໄລຍະພື້ນພູຂອງປ່າໄມ້ຫາກສິ້ນຈະເຮັດໃຫ້ມີການເຊາະເຈື່ອນຫຼາຍຂຶ້ນ, ຜົນຜະລິດກໍ່ຕົກຕໍ່າ (De Rouw et al. 2002).

ຜົນກະທົບ ຕໍ່ການຜະລິດເຂົ້າໄຮ່: ລຽງຕາມຄວາມສຳຄັນ ອີງຕາມຄຳຄິດເຫັນຂອງຊາວກະສິກອນ ຢູ່ສາມເຂດ ທີ່ໄດ້ສຶກສາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ

	ພາກເໜືອຂອງ ປະເທດໄທ (Van Keer 2003)	ປະເທດລາວ (Roder et al. 1997)	ບ້ານສຳລາງ (Ducourtieux 2003)
1	ຈຳນວນປີ ທີ່ປູກເຂົ້າ	ຫຍ້າ	ໄພແຫ້ງແລ້ງ-ເກີດຂຶ້ນ ສາມປີ ເທື່ອນຶ່ງ
2	ໄພທຳມະຊາດ	ສັດຕູພືດ: ຫູ	ພະຍາດກາຝາກ ໃນຮາກພືດ
3	ສະພາບພື້ນທີ່	ປະລິມານ ນ້ຳຝົນ ບໍ່ພຽງພໍ	ສັດຕູພືດ: ຫູ
4	ຫຍ້າ ແລະ ສັດຕູພືດ		

ລະບົບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນຕາມຮີດຄອງ
ປະເພນີ ປະກອບສ່ວນ ດັ່ງນີ້:

- ຮັບປະກັນທີ່ດິນໃນການຜະລິດ.
- ຮັກສາຊີວະນາໆພັນ.
- ປ້ອງກັນດິນ ແລະ ປ່າໄມ້.
- ປະກອບສ່ວນພັດທະນາເສດຖະກິດ
ລວມຂອງຊາດ

ການລ້ຽງສັດ

ການລ້ຽງສັດ ມີບົດບາດສຳຄັນໃນເສດຖະກິດຄອບຄົວ, ໂດຍສະເພາະສຳລັບການສະສົມທຶນຮອນ. ປະຊາຊົນ ລ້ຽງຄວາຍແບບປະປ່ອຍໃຫ້ຫາກິນຕາມປ່າເລົ່າຕະຫຼອດປີ. ການລ້ຽງງົວບໍ່ໄດ້ຮັບການຂະຫຍາຍຕົວຫຼາຍ ເນື່ອງຈາກວ່າມີພຶດຕະການຈຳກັດ, ງົວຈະກິນແຕ່ຫຍ້າເປັນຕົ້ນຕໍ ແຕ່ຄວາຍກິນໄດ້ທັງຫຍ້າ ແລະ ໃບໄມ້ຕ່າງໆ ໄດ້ດີກວ່າ. ໃນປັດຈຸບັນ, ໄດ້ມີການຊຸກຍູ້ໃຫ້ມີການລ້ຽງງົວຢູ່ໃນເຂດພູບ້ານທີ່ເຂົ້າເຖິງໄດ້ງ່າຍ ແລະ ມີທ່າແຮງ.

ການລ້ຽງສັດອາດພົບກັບບັນຫາເສດຖະກິດ: ສັດນ້ອຍເຊັ່ນ: ໄກ່ມັກມີບັນຫາພະຍາດ ນິວຄາດເຊີນ (Newcastle) ແລະ ອະຫິວາສັດປີກ (cholera), ແລະ ພູຈະມີພະຍາດອະຫິວາພູ. ສ່ວນຄວາຍ ແລະ ງົວມັກເກີດພະຍາດ ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ມີການຕາຍສູງສົມຄວນ. ສັງເກດເຫັນວ່າ, ງົວຄວາຍຕາຍຍ້ອນເສື້ອກິນຫຼາຍເຖິງ 75% ຂອງການຕາຍທັງໝົດ.

ການຮັບປະກັນໃນການຈັບຈອງທີ່ດິນຂອງຄອບຄົວ.

ການຜະລິດກະສິກຳແມ່ນ ກິດຈະກຳຫຼັກຂອງທຸກຄອບຄົວ, ແຕ່ການບຸກເບີກເນື້ອທີ່ການຜະລິດແມ່ນມີການຄຸ້ມຄອງຢູ່ໃນລະດັບບ້ານ. ແຕ່ລະປີ ປະຊາຊົນຜູ້ຜະລິດຈະຖາງເນື້ອທີ່ປ່າຜືນນຶ່ງ ຢູ່ໃນດິນລວມຂອງບ້ານ. ໃນດິນຜືນດັ່ງກ່າວ, ແຕ່ລະຄອບຄົວຈະສືບຕໍ່ທຳການຜະລິດຢູ່ໃນເຂດຂອງຕົນ. ຄອບຄົວນັ້ນຈະທຳການຜະລິດໃນເນື້ອທີ່ດິນຕອນນັ້ນໄປເລື້ອຍໆ ແລະ ສາມາດສືບທອດມໍລະດົກໃຫ້ລູກ, ຫຼານຕໍ່ໄປ. ໃນເງື່ອນໄຂທີ່ພົນລະເມືອງມີການຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນ, ມັນມີທ່າອ່ຽງຈະມີການແບ່ງປັນດິນ ຕອນທີ່ມີໃຫ້ເປັນຜືນນ້ອຍໆໄປເລື້ອຍໆ. ການຄຸ້ມຄອງດິນແບບນີ້ ມີຄວາມສັບສົນສົມຄວນຊຶ່ງຈະສະແດງອອກໃນ 4 ຮູບແບບຄື: ໃຫ້ສະມາຊິກພາຍໃນຄອບຄົວເຊົ່າ, ປູກພືດໃຫ້ໄດ້ສອງລະດູ, ຍົກຍ້າຍສ່ວນນຶ່ງຂອງຄອບຄົວໄປບ່ອນໃໝ່, ປູກພືດໝູນວຽນ (Laffort and Jouanneau 1998).

ໃນລະບົບການເຮັດໄຮ່ຢູ່ຫຼາຍບ່ອນ, ປະຊາຊົນຈະພູດໄລຍະພື້ນຟູຂອງປ່າໄມ້ໃຫ້ສັ້ນລົງ ເວລາທີ່ພົນລະເມືອງມີການຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນ (Dufumier 1996). ສ່ວນຊົນເຜົ່າຜູ້ນ້ອຍຈະມັກຮັກສາຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນຜະລິດສູງ, ໂດຍມັກຈະໃຫ້ຊາວໜຸ່ມ ຫຼື ຄອບຄົວໃໝ່ຍົກຍ້າຍອອກຈາກບ້ານ. ລະບົບນີ້ເປັນລະບົບທີ່ດີທີ່ເຮັດໃຫ້ແຕ່ລະຄອບຄົວມີທີ່ດິນທຳການຜະລິດຢ່າງພຽງພໍ. ຊາວກະສິກອນສາມາດລົງທຶນໃນເນື້ອທີ່ດິນຂອງຕົນ ແລະ ຍົກຜະລິດຕະພາບການຜະລິດ. ອີງຕາມຈຸດພິເສດຂອງສັງຄົມ, ລະບົບຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນຂອງການລົງທຶນເຂົ້າໃນທີ່ດິນຂອງເຂົາເຈົ້າຜຶ້ງສາລີເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນເຮັດໄດ້ຫຼາຍຢ່າງ (Ducourtieux, Visonnang et al. 2004) ຄື:

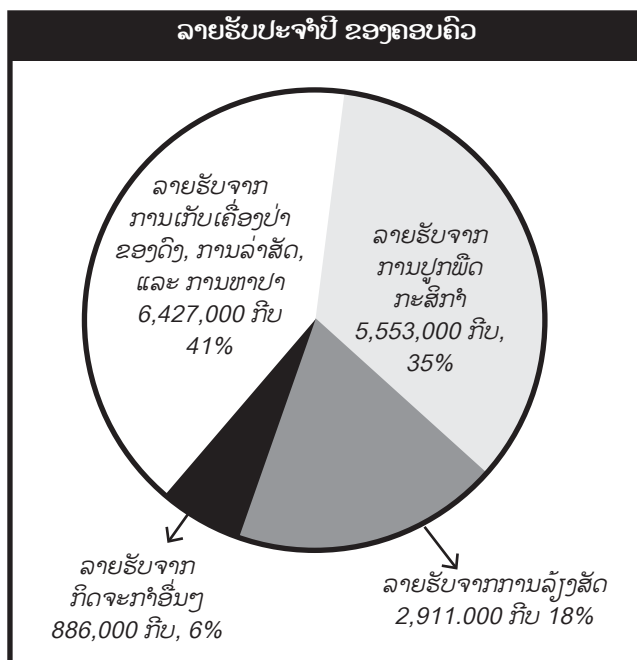
- **ການລົງທຶນເຂົ້າໃນທີ່ດິນຂອງເຂົາເຈົ້າປະມານ 12% ຂອງຄອບຄົວທີ່ເຮັດນາຂຶ້ນໄດ້, ມີການລົງທຶນດ້ານແຮງງານ ແລະ ງົບປະມານໃນການປູກໄມ້ໃນເຂດທີ່ມີພົນລະເມືອງໜ້ອຍ. ປະຊາຊົນລົງທຶນໃນການເຮັດສວນຄົວ, ປູກພືດເປັນສິນຄ້າ ເຊັ່ນ: ປູກໝາກແໜ້ງ, ປູກໄມ້ສັກ.**
- **ການຮັກສາປ່າພື້ນຟູ ໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍປີ**
ໃນເຂດທີ່ມີການຄຸ້ມຄອງດີ, ຮອບວຽນກັບມາເຮັດໄຮ່ຄືນຈະມີແຕ່ 8 ເຖິງ 16 ປີ.
- **ການລົງທຶນເຂົ້າໃນການຜະລິດກະສິກຳ ໄດ້ປະກອບສ່ວນພັດທະນາຂະແໜງການເສດຖະກິດອື່ນ. ລະບົບການຜະລິດກະສິກຳ ໃນເມືອງຜຶ້ງສາລີສາມາດສົ່ງອອກແຮງງານ ແລະ ທຶນໄປໃນເຂດອື່ນ ແລະ ກິດຈະກຳ ຂະແໜງຕ່າງໆ ເປັນປະຈຳ.**

ການດຳເນີນການຕົວຈິງ(ໃນການເຮັດໄຮ່)	ປັດໄຈທີ່ຕ້ອງພິຈາລະນາ ໃນການຕັດສິນໃຈ
ຈະຖາງພື້ນທີ່ກວ້າງປານໃດ ? ຄິດໄລ່ຂະໜາດຂອງພື້ນທີ່ຢ່າງເໝາະສົມ. ແຜນການຫວ່ານ: ຄັດເລືອກຊະນິດພັນທີ່ຈະປູກ ແລະ ກຳນົດໄລຍະຫ່າງ ແລະ ຈຸດ ທີ່ປູກໃນຕອນໄຮ່ ຊະນິດພືດຈະຊ່ວຍໃຫ້ ສາມາດປັບການປູກໃຫ້ເຂົ້າກັບ ຍຸດທະສາດຂອງຊາວກະສິກອນໄດ້ຊັດເຈນຂຶ້ນ.	■ ສະພາບພູມປະເທດຂອງຕອນໄຮ່. ■ ຜົນຜະລິດປີຜ່ານມາ. ■ ສະພາບຂອງປ່າທີ່ປົກຄຸມພື້ນທີ່ໃນປັດຈຸບັນ. ■ ໄລຍະຫ່າງຈາກບ້ານ. ■ ລະດັບຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງພື້ນທີ່ - ອີງຕາມ ຜົນຜະລິດໃນຄັ້ງຜ່ານມາ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງດິນ ຫຼື ອີງຕາມການສັງເກດເບິ່ງສີຂອງດິນ.
ການຫວ່ານ/ການປູກ	■ ຄວາມຍາວຂອງຮອບວຽນໄຮ່. ■ ການລິດຄວາມສູງ (ໂດຍຄູນໃຫ້ຈຳນວນຂອງຊະນິດພັນ). ■ ການປັບຕົວຕໍ່ດິນ ແລະ ລະດັບຄວາມສູງ. ■ ເຕັກນິກການປູກ ແລະ ບົວລະບັດຮັກສາ. ■ ປະລິມານ ເຂົ້າທີ່ຕ້ອງການ. ■ ອີງຕາມ ປະລິບການ ຂອງຊາວກະສິກອນ ໃນການ ນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ. ■ ຄວາມຊັດເຈນ ໃນລະດັບຕາຕະລາງແມັດຄວາມໜາແໜ້ນ (ໄລຍະ) ຂອງການຫວ່ານ ຂຶ້ນກັບ ຄວາມຄ້ອຍຊື້ນ. ■ ປູກພືດໃຫ້ຫົວ (ເພືອກ, ພັນ) ຕາມຈຸດທີ່ມີກອງຂີ້ເຖົາ. ■ ປູກສາລີ ໃນຈຸດທີ່ມີຄວາມຊຸ່ມກວ່າໝູ່.
ການໃຊ້ແຮງງານໃນຄອບຄົວ	■ ເມື່ອຈະມີການຖາງພື້ນທີ່ໃນ ຫຼາຍໆ ຕອນ, ຄວນຖາງໃນບ່ອນ ທີ່ອຸດົມສົມບູນ ສູງກວ່າໝູ່ກ່ອນ. ■ ການຈັດແບ່ງແຮງງານຈະສາມາດປັບໃຫ້ແທດເໝາະຂຶ້ນໄປເລື້ອຍໆ ໄປແຕ່ລະປີ. ■ ຖ້າຫາກຜົນ ປູກຖືກທຳລາຍ ຫຼາຍຄວນຍ້າຍແຮງງານໄປສູ່ມື້ໃນຕອນອື່ນ.

ການປັບຕົວເຂົ້າກັບສະພາບການປ່ຽນແປງ ແລະ ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນຂອງສະພາບແວດລ້ອມ

ການເຮັດໄຮ່ຢູ່ແຂວງຜົ້ງສາລີ ບໍ່ແມ່ນການຜະລິດທີ່ເປັນໄປຕາມມາດຖານເຕັກນິກແຕ່ຢ່າງໃດ. ກົງກັນຂ້າມ, ແຕ່ລະຄອບຄົວ ໄດ້ປັບປຸງຕົນເອງຕາມເງື່ອນໄຂທຳມະຊາດ, ເສດຖະກິດສັງຄົມ (ແຮງງານ, ເຄື່ອງມື, ຕະຫຼາດ, ຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ຊົມໃຊ້ ແລະ ອື່ນໆ). ຊາວກະສິກອນພະຍາຍາມຊອກຫາເຕັກນິກໃໝ່ ທີ່ແຕກຕ່າງຈາກ ຊຸມປີຜ່ານມາ ແລະ ແຕກຕ່າງກັບຄອບຄົວອື່ນໆ (Sbillotte 1990). ການປູກພືດຢູ່ຕາມພື້ນທີ່ໄຮ່ມີການປ່ຽນແປງໄປ: ເຊັ່ນ ປະຊາຊົນຢຸດເຊົາປູກຝ້າຍ ແລະ ຢາສູບແຕ່ທ້າຍປີ 1960, ໃນເວລາທີ່ ຜະລິດຕະພັນໂຮງງານມີລາຄາຖືກ ໄດ້ນຳເຂົ້າມາຈາກປະເທດຈີນ. ການປູກຝົນກໍ່ນັບມື້ນັບຫຼຸດລົງພາຍຫຼັງທີ່ ລັດຖະບານ ມີແນວທາງໃນການຢຸດເຊົາການປູກຝົນ. ໃນປັດຈຸບັນ, ປະຊາຊົນໃນຫຼາຍບ້ານໄດ້ປູກສາລີ ຫຼື ເຂົ້າເພື່ອຕື່ມເຫຼົ້າຂາຍ.

ຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຈຳກັດເຊັ່ນ: ແຮງງານ, ດິນ, ປ່າໄມ້, ນ້ຳ ແລະ ຊີວະນາໆພັນໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອໃຫ້ສາມາດດຳລົງຊີວິດຢູ່ໄດ້. ການປູກພືດຫຼາຍຢ່າງ ຫຼື ເຮັດຫຼາຍກິດຈະກຳຈະເຮັດໃຫ້ຄວາມສ່ຽງໄພຫຼຸດລົງ. ເພາະຖ້າພືດຊະນິດນຶ່ງ ໄດ້ຮັບຜົນເສຍຫາຍ, ກໍ່ຈະໄດ້ຜະລິດຈາກພືດຊະນິດອື່ນ. ນອກນັ້ນ, ຍັງມີຍຸດທະສາດເພື່ອເອົາໂຕລອດນຳອີກເຊັ່ນ: ການປູກພືດຊ້ຳອີກຖ້າເຫັນວ່າຝົນຂາດຊ່ວງ ໃນລະຫວ່າງເດືອນ 4 ຫາເດືອນ 5 ຫຼື ປູກໝາກງາແທນເຂົ້າທີ່ເສຍຫາຍ.

ຂໍ້ມູນທາງດ້ານເສດຖະກິດ.

ລາຍຮັບສະເລ່ຍຂອງຄອບຄົວຢູ່ບ້ານ ສຳລາງປະມານ 15.6 ລ້ານກີບ (US\$ 1,490) ຕໍ່ປີ, ໃນນີ້ລວມທັງມູນຄ່າຜະລິດຕະພັນທີ່ກິນເອງ. ລາຍຮັບເປັນເງິນສົດມີ ປະມານ 2.1 ລ້ານກີບ (US\$ 200), ຄິດເປັນເປີເຊັນ 13% ຂອງລາຍຮັບທັງໝົດ: ລະບົບການຜະລິດຂອງຊົນເຜົ່າຜູ້ນ້ອຍຈະອີງຕາມຄວາມຕ້ອງການຕົວຈິງຂອງຄອບຄົວ. ການເຮັດໄຮ່ຖືເປັນຄວາມສຳຄັນອັນດັບທີສອງ, ຮອງຈາກການຊອກຫາຢູ່ຫາກິນເຊັ່ນ: ການລ່າເນື້ອ, ການຫາປາ, ການເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ທີ່ກວມເອົາຫຼາຍກວ່າ 40% ຂອງລາຍຮັບຂອງຄອບຄົວ. ຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວສອດຄ່ອງກັບຂໍ້ມູນ ສະເລ່ຍຂອງປະເທດ (Douangsavanh, Bouahom et al. 2002)

ຍຸດທະສາດຂອງຄອບຄົວ ໃນການຜະລິດແບບປະສົມປະສານນີ້ ເຮັດໃຫ້ສາມາດນຳໃຊ້ແຮງງານຢ່າງເໝາະສົມ, ມີລາຍຮັບເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງໄພ. ພ້ອມກັນນັ້ນ, ຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານອາຫານຈະເຮັດໃຫ້ຄຸນຄ່າທາງໂພສະນາການຂອງຄອບຄົວອຸດົມສົມບູນກວ່າ.

ລະບົບການຜະລິດ ຂອງຊົນເຜົ່າຜູ້ນ້ອຍ ກາຍເປັນຕົວຢ່າງນຶ່ງ ໃນການສະສົມບົດຮຽນ ແລະ ຄວາມຮູ້ມາຫຼາຍລຸ້ນຄົນ, ໃນການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຢ່າງຖືກຕ້ອງ. ການເຮັດໄຮ່ແມ່ນກິດຈະກຳທີ່ສັບສົນທີ່ປະຊາຊົນປະຕິບັດກັນມາໃນເງື່ອນໄຂທຳມະຊາດ ທີ່ຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ບໍ່ມີທາງເລືອກອື່ນທີ່ດີກວ່າ. ແຕ່ການນຳໃຊ້ປ່າໄມ້ເພື່ອເຮັດໄຮ່ໃນເງື່ອນໄຂທີ່ມີພົນລະເມືອງເພີ່ມຂຶ້ນນັ້ນຈະລົງຜົນເຮັດໃຫ້ມີການທຳລາຍສະພາບແວດລ້ອມທຳມະຊາດ. ບັນດາໂຄງການ ແລະ ນະໂຍບາຍຕ່າງໆ ທີ່ມີຈຸດປະສົງເພື່ອປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນ ໂດຍການຫັນປ່ຽນໄປສູ່ຮູບແບບການຜະລິດອື່ນທີ່ຄວນເບິ່ງຂ້າມລັກສະນະການຜະລິດກະສິກຳແບບປະສົມປະສານ.

ເອກະສານອ້າງອີງ:

- de Rouw, A., Baranger, P. et al. 2002. "Upland Rice and Job's Tear Cultivation in Slash and Burn Systems under very Short Fallow Periods in Luang Prabang Province." The Lao Journal of Agriculture and Forestry. 5: 1-10.
- Douangsavanh, L., Bouahom, B. et al. 2002. Ethnic diversity and biodiversity in the Lao PDR uplands. Mountain Mainland Southeast Asia conference III (MMSEA III), Lijiang. Yunnan Science and Technology Press.
- Ramakrishnan, P. S. 1992. Shifting Agriculture and Sustainable Development. Unesco. Paris.
- Roder, W., Phengchan, S. et al. 1997. "Weeds in slash-and-burn rice fields in northern Laos." Weed Research. 37: 111-119.
- Sebillotte, M. 1990. Some concepts for analysing farming and cropping systems and for understanding their different effects. Inaugural Congress of the European Society of Agronomy. Paris.
- Van Keer, K. 2003. On-farm agronomic diagnosis of transitional upland rice swidden cropping systems in northern Thailand. Departement Landbeheer, Faculteit Landbouwkundige en Toegepaste Biologische Wetenschappen - Katholieke Universiteit Leuven.

ລວບລວມໂດຍ:

Olivier Ducourtieux, olivier.ducourtieux@laposte.net